

Politechnika Wrocławska

Wydział Matematyki

Kierunek: matematyka stosowana

Specjalność: *nie dotyczy*

Praca dyplomowa — inżynierska

**TESTOWANIE HIPOTEZ I ESTYMACJA W
SYTUACJI POPULACJI SKOŃCZONEGO
ROZMIARU**

Kinga Kurowska

Słowa kluczowe:
testowanie hipotez
przedziały niepewności
zastosowanie w biologii i medycynie

Krótkie streszczenie:

Tu znajdzie się krótki streszczenie mojej pracy... Tu znajdzie się krótki streszczenie mojej pracy... Tu znajdzie się krótki streszczenie mojej pracy... Tu znajdzie się krótki streszczenie mojej pracy... Tu znajdzie się krótki streszczenie mojej pracy... Tu znajdzie się krótki streszczenie mojej pracy... Tu znajdzie się krótki streszczenie mojej pracy...

Opiekun pracy	dr inż. Andrzej Giniewicz		
dyplomowej	<i>Stopień naukowy, imię i nazwisko</i>	<i>Ocena</i>	<i>Podpis</i>

Do celów archiwalnych pracę dyplomową zakwalifikowano do: *

a) kategorii A (akta wieczyste),

b) kategorii BE 50 (po 50 latach podlegające ekspertyzie).

* *niepotrzebne skreślić*

pieczęć wydziałowa

Wrocław, rok 2017

Politechnika Wrocławska

Faculty of Pure and Applied Mathematics

Field of study: Applied Mathematics

Specialty: *not applicable*

Engineering Thesis

**HYPOTHESIS TESTING AND ESTIMATION
IN THE CASE OF FINITE POPULATION SIZE**

Kinga Kurowska

keywords:

hypothesis testing

tolerance and confidence regions

applications to biology and medical sciences

Short summary:

Here will be short summuary of my bachelor thesis... Here will be short summuary of my bachelor thesis... Here will be short summuary of my bachelor thesis... Here will be short summuary of my bachelor thesis... Here will be short summuary of my bachelor thesis...

Supervisor	dr inż. Andrzej Giniewicz		
	<i>Title/degree/name and surname</i>	<i>Grade</i>	<i>Signature</i>

*For the purposes of archival thesis qualified to: **

a) Category A (perpetual files)

b) Category BE 50 (subject to expertise after 50 years)

** Delete as appropriate*

stamp of the faculty

Wrocław, 2017

Spis treści

Wstęp	3
1 Opis testów	7

Rozdział 1

Wstęp

Już na początku XVIII wieku ukazały się pierwsze prace związane z rozkładem dwumianowym (Bernoullego). Na przestrzeni tych kilku wieków teoria rachunku prawdopodobieństwa i statystyki znacząco się rozwinęła. *coś tu napisać o testowaniu ogólnie* W przypadku dyskretnym, najczęściej testowane są proporcje populacji. Albo czy dana próbka ma jakąś konkretną proporcję, albo czy dwie próbki mają tę samą. Obecnie znana jest powszechnie teoria dotycząca testowania hipotez, gdy populacja jest nieskończona (a raczej na tyle duża, że możemy ją w przybliżeniu uznać za nieskończoną). Wtedy proporcja to parametr p rozkładu dwumianowego. Jednak przypadek nieskończonej populacji nie wyczerpuje tematu testowania proporcji. Gdy populacja jest bardzo mała, albo gdy próbka jest niewiele mniejsza od całej populacji rozkład dwumianowy nie jest dobrym modelem. Tymczasem dobrze taką sytuację modeluje rozkład hipergeometryczny, ponieważ uwzględnia on rozmiar populacji. Załóżmy, że N będzie rozmiarem populacji, n rozmiarem próbki, a M ilością osobników w populacji z daną cechą (której proporcje będziemy testować). Wtedy zmienna losowa X z rozkładu hipergeometrycznego określa ilość osobników z daną cechą w próbce. Funkcja prawdopodobieństwa określona jest wzorem

$$h(k; n, M, N) = P(X = k) = \frac{\binom{M}{k} \binom{N-M}{n-k}}{\binom{N}{n}}, \quad (1.1)$$

gdzie $L \leq k \leq U$, $L = \max\{0, M - N + n\}$ i $U = \min\{n, M\}$.

Zauważmy, że wzór funkcji h jest dość intuicyjny. Klasyczna definicja prawdopodobieństwa określa prawdopodobieństwo zajścia zdarzenia A jako iloraz liczby zdarzeń elementarnych w A przez liczbę zdarzeń elementarnych w Ω , czyli $P(A) = \frac{|A|}{|\Omega|}$. W tym przypadku zdarzeniem A jest to, że w próbce będzie k osobników z daną cechą. Zatem ilość zdarzeń elementarnych w

A to kombinacje. Na ile różnych sposobów możemy wybrać k osobników z M wszystkich posiadających daną cechę $\binom{M}{k}$ razy możliwość wyborów pozostałych osobników z reszty populacji $\binom{N-M}{n-k}$. Natomiast zbiór wszystkich zdarzeń elementarnych w Ω to po prostu wybór losowej próbki n osobników z N -elementowej populacji $\binom{N}{n}$. Także ograniczenia nałożone na k są naturalne. Dolne ograniczenie L jest równe maksimum z 0 i $M - N + n$. Zatem może mieć tę drugą wartość, gdy jest ona większa od zera. Zapiszmy to w ten sposób $n - (N - M) > 0$. Przenosząc na drugą stronę otrzymujemy $n > N - M$. Taka postać jasno pokazuje, że jest to przypadek, w którym wielkość próbki przekracza ilość osobników w populacji bez badanej cechy. W konsekwencji czego mamy pewność, że w próbce będzie przynajmniej tyle osobników z daną cechą ile wynosi różnica $n - (N - M)$. Ograniczenie górne jest mniej skomplikowane. Jest ono równe minimum z n i N , co jest zabezpieczeniem przed wzięciem próbki większej od populacji. Cała ta analiza pokazuje, że rozkład hipergeometryczny jest ściśle związany z rozmiarem populacji.

Tu bym chciała napisać o tym że rozkład hipergeometryczny daje bardzo podobne wyniki do rozkładu Bernoullego gdy populacja jest duża, a próbka stosunkowo mała. Jednakże w przeciwnym wypadku widać znaczne różnice między tymi rozkładami, szczególnie to, że wartość zmiennej losowej z rozkładu dwumianowego może osiągać wartości od 0 do nieskończoności, ponieważ podczas brania próbki zakładamy losowanie ze zwracaniem, czyli za każdym razem jest losowanie z takiej samej populacji. Natomiast w rozkładzie hipergeometrycznym kolejne losowania są od siebie zależne, prawdopodobieństwo wylosowania zmienia się w zależności od tego co już wcześniej znalazło się w próbce. Aby ukazać te różnice przeanalizowałam wariancję obu rozkładów dla konkretnego przypadku.

Rozważmy to na przykładzie populacji osób chorych na rzadką chorobę. Załóżmy, że jest na świecie 20 osób, które

Materiałów o testach hipotez z wykorzystaniem rozkładu hipergeometrycznego jest już dużo mniej. Możliwe, że wynika to z szczególnych przypadków, w których zastosowanie skończonej poprawki jest uzasadnione oraz tego że nauka w tym kierunku jest stosunkowo nowa i cały czas jeszcze się rozwija.

Rozdział 2

Opis testów

Bibliografia

- [1] F. Y. Edgeworth. On the value of a mean as calculated from a sample.
Journal of the Royal Statistical Society, 81(4):624–632, Jul. 1918.